

INNOVATSION IQTISODIYOTGA O‘TISH SHAROITIDA XIZMATLAR
KO‘RSATISH SOHASIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK
SUBYEKTLARINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH
YO‘NALISHLARI

Abdullaeva Asel

*Berdaq nomidagi Qoraqalpoq davlat universiteti Iqtisodiyot fakulteti
Iqtisodiyot yo‘nalishi*

Annotatsiya: Mazkur maqolada innovatsion iqtisodiyotga o‘tish jarayonida xizmatlar ko‘rsatish sohasida faoliyat yuritayotgan kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Xizmatlar sektorida innovatsion yondashuvlarni joriy etish, raqamli texnologiyalardan foydalanish, boshqaruv samaradorligini oshirish hamda raqobatbardoshlikni kuchaytirish yo‘nalishlari ilmiy jihatdan asoslab beriladi. Shuningdek, kichik biznes subyektlarining barqaror rivojlanishini ta‘minlashda davlat qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarining o‘rni ochib beriladi.

Kalit so‘zlar: innovatsion iqtisodiyot, xizmatlar sohasi, kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, iqtisodiy samaradorlik, raqamli texnologiyalar, innovatsiya.

KIRISH

Bugungi globallashtirish va raqamli transformatsiya sharoitida iqtisodiyotning innovatsion rivojlanish modeli yetakchi ahamiyat kasb etmoqda. Innovatsion iqtisodiyot — bu ilm-fan yutuqlari, zamonaviy texnologiyalar, yangi bilim va g‘oyalarga asoslangan holda ishlab chiqarish hamda xizmatlar ko‘rsatish samaradorligini oshirishga yo‘naltirilgan iqtisodiy tizimdir. Bunday sharoitda xizmatlar sohasi iqtisodiy o‘rningning muhim drayverlaridan biri sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Xizmatlar ko‘rsatish sohasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari alohida o‘rin egallaydi. Ular bozor talablariga tez moslashuvchanligi, yangi ish o‘rinlari yaratish imkoniyati va aholi daromadlarini oshirishdagi roli bilan ajralib turadi. Ayniqsa, innovatsion iqtisodiyotga o‘tish jarayonida ushbu subyektlarning iqtisodiy samaradorligini oshirish dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi.

O‘zbekiston Respublikasida so‘nggi yillarda kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirishga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Xizmatlar sohasini modernizatsiya qilish, raqamli texnologiyalarni joriy etish, tadbirkorlik muhitini yaxshilash va innovatsion

faoliyatni rag'batlantirish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Biroq, xizmatlar ko'rsatish sohasida faoliyat yuritayotgan kichik biznes subyektlari hali ham bir qator muammolarga duch kelmoqda. Jumladan, innovatsion resurslardan yetarli darajada foydalanmaslik, malakali kadrlar yetishmasligi, moliyaviy va axborot infratuzilmasining cheklanganligi shular jumlasidandir.

Shu nuqtai nazardan, innovatsion iqtisodiyot sharoitida xizmatlar ko'rsatish bo'yicha kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy samaradorligini oshirish yo'nalishlarini ilmiy asosda tadqiq etish muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur maqolada ushbu masalalar kompleks yondashuv asosida tahlil qilinadi va amaliy tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Innovatsion iqtisodiyot sharoitida xizmatlar sohasining rivojlanish xususiyatlari

Innovatsion iqtisodiyot sharoitida xizmatlar sohasi ishlab chiqarish sektoriga nisbatan tezkor rivojlanish va yuqori qo'shilgan qiymat yaratish imkoniyati bilan ajralib turadi. Xizmatlar ko'rsatish jarayonida innovatsiyalarni joriy etish, avvalo, mijoz ehtiyojlarini chuqur tahlil qilish va ularga moslashuvchan xizmatlarni taklif etishga qaratiladi. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari bu borada o'zining moslashuvchanligi va tezkor qaror qabul qilish imkoniyatlari bilan ustunlikka ega.

Xizmatlar sohasida innovatsion rivojlanish xizmat turlarining diversifikatsiyalashuvi, xizmat ko'rsatish sifatining oshishi hamda xizmatlar bozorida raqobat muhitining kuchayishi bilan namoyon bo'ladi. Innovatsion iqtisodiyot sharoitida xizmat ko'rsatish jarayonlari tobora intellektual mehnatga asoslanib, axborot resurslari va bilimlar muhim iqtisodiy omilga aylanmoqda. Bu holat kichik biznes subyektlaridan yangi bilim va ko'nikmalarni talab etadi.

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy samaradorligini belgilovchi omillar

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy samaradorligi bir qator ichki va tashqi omillar ta'siri ostida shakllanadi. Ichki omillarga ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish jarayonlarini tashkil etish darajasi, boshqaruv sifati, moliyaviy resurslardan foydalanish samaradorligi hamda innovatsion faollik darajasi kiradi. Tashqi omillar esa bozor infratuzilmasining rivojlanganligi, raqobat muhiti, davlat tomonidan yaratilgan huquqiy va institutsional sharoitlar bilan belgilanadi.

Xizmatlar sohasida iqtisodiy samaradorlik asosan xizmatlar hajmi, sifat ko'rsatkichlari, mijozlar qoniqish darajasi va xarajatlarning maqbulligi orqali ifodalanadi. Innovatsion texnologiyalardan foydalanish orqali xizmatlar

tannarxini pasaytirish va daromadlarni oshirish kichik biznes subyektlari faoliyatining muhim natijalaridan biridir.

Raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali xizmatlar samaradorligini oshirish

Raqamli iqtisodiyot sharoitida xizmatlar sohasida raqamli texnologiyalardan foydalanish kichik biznes subyektlarining iqtisodiy samaradorligini oshirishning eng muhim yoʻnalishlaridan biri hisoblanadi. Onlayn xizmatlar, mobil ilovalar, elektron savdo platformalari va avtomatlashtirilgan boshqaruv tizimlari xizmatlar koʻrsatish jarayonini soddalashtiradi va tezlashtiradi.

Raqamli texnologiyalar yordamida mijozlar bilan oʻzaro aloqalar mustahkamlanadi, xizmat koʻrsatish sifati yaxshilanadi va yangi bozor segmentlariga chiqish imkoniyati yaratiladi. Ayniqsa, masofaviy xizmatlar, elektron buyurtmalar va raqamli marketing vositalari kichik biznes subyektlariga xarajatlarni kamaytirish va foyda olishni oshirish imkonini beradi.

Innovatsion boshqaruv va inson kapitalini rivojlantirish

Innovatsion iqtisodiyot sharoitida kichik biznes subyektlarining samaradorligi bevosita inson kapitalining rivojlanganlik darajasiga bogʻliq. Xizmatlar sohasida faoliyat yurituvchi xodimlarning kasbiy bilimlari, axborot texnologiyalaridan foydalanish koʻnikmalari va innovatsion fikrlash qobiliyati muhim ahamiyat kasb etadi.

Boshqaruv tizimini takomillashtirish, zamonaviy menejment va marketing usullarini joriy etish, xodimlarni muntazam qayta tayyorlash va malakasini oshirish xizmatlar koʻrsatish samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Innovatsion boshqaruv modeli kichik biznes subyektlariga tezkor qarorlar qabul qilish va bozor oʻzgarishlariga moslashish imkonini beradi.

Davlat qoʻllab-quvvatlash va institutsional muhitning taʼsiri

Kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining innovatsion rivojlanishi va iqtisodiy samaradorligini oshirishda davlat qoʻllab-quvvatlash mexanizmlari muhim rol oʻynaydi. Soliq imtiyozlari, kredit resurslaridan foydalanish imkoniyatlari, grant va subsidiyalar xizmatlar sohasida innovatsion loyihalarni amalga oshirishga zamin yaratadi.

Shuningdek, tadbirkorlik muhitini yaxshilash, maʼmuriy toʻsiqlarni kamaytirish va huquqiy bazani takomillashtirish kichik biznes subyektlarining faoliyatini ragʻbatlantiradi. Davlat va xususiy sektor hamkorligi asosida xizmatlar sohasida innovatsion infratuzilmani rivojlantirish iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim omili hisoblanadi.

XULOSA

Innovatsion iqtisodiyotga o'tish sharoitida xizmatlar ko'rsatish sohasida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy samaradorligini oshirish mamlakat iqtisodiy rivojlanishining ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, xizmatlar sohasi yuqori moslashuvchanlik va innovatsion salohiyatga ega bo'lib, aynan ushbu xususiyatlar kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini kuchaytirishga xizmat qiladi.

Tahlillar shuni tasdiqladiki, iqtisodiy samaradorlikni oshirishda innovatsion faoliyatni rivojlantirish, raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, xizmatlar sifatini yaxshilash hamda boshqaruv tizimini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi. Xususan, raqamli platformalar va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish xizmatlar ko'rsatish jarayonini optimallashtirish, xarajatlarni kamaytirish va foyda hajmini oshirish imkonini beradi.

Shuningdek, inson kapitalini rivojlantirish, xodimlarning kasbiy malakasini oshirish va innovatsion fikrlashni shakllantirish kichik biznes subyektlarining barqaror faoliyat yuritishini ta'minlovchi asosiy omillardan biri ekanligi aniqlandi. Zamonaviy menejment va marketing yondashuvlarini joriy etish esa xizmatlar bozorida samarali faoliyat olib borish va mijozlar ehtiyojlarini qondirishda muhim rol o'ynaydi.

Bundan tashqari, davlat tomonidan yaratilayotgan qulay institutsional muhit, moliyaviy qo'llab-quvvatlash mexanizmlari va tadbirkorlikni rag'batlantirishga qaratilgan chora-tadbirlar kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining innovatsion faolligini oshirishga xizmat qilmoqda. Davlat va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlikni mustahkamlash xizmatlar sohasida innovatsion loyihalarni keng joriy etish uchun muhim shart-sharoit yaratadi.

Umuman olganda, innovatsion iqtisodiyot sharoitida xizmatlar ko'rsatish bo'yicha kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlarining iqtisodiy samaradorligini oshirish kompleks va tizimli yondashuvni talab etadi. Ushbu maqolada ilgari surilgan ilmiy xulosalar va amaliy tavsiyalar xizmatlar sohasini rivojlantirish, kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini kuchaytirish hamda mamlakat iqtisodiy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

- 1.Sultonov A. (2018). Innovatsion iqtisodiyot va xizmat ko'rsatish sohasining modernizatsiyalash jarayonlari.
- 2.Pardaev M.Q. (2009) Xizmatlarning ijtimoiy-iqgisodiy tabiati va uni rivojlantirishning o'ziga xos xususnyatlari. // Servis., Ilmiy-ommabopjurnal., No1
- 3.Porter, M. E. (1990). Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance

